

УДК 37.014.5

ПІДГОТОВКА ВИКЛАДАЧІВ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ У ФРАНЦІЇ

Лучкевич В.В.

Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка

Статтю присвячено вивченню особливостей підготовки викладачів французької мови як іноземної у Франції. З'ясовано, що підготовка викладачів французької мови як іноземної здійснюється на магістерських програмах французьких університетів. Державний диплом викладача французької мови як іноземної можна одержати по завершенню курсу дистанційного навчання в Альянс Франсез. Проаналізовано зміст навчальних планів підготовки викладачів французької мови як іноземної. Виявлено особливості організації дистанційного навчання викладачів французької мови як іноземної.

Ключові слова: підготовка викладачів французької мови як іноземної, магістерська програма, мовна освіта, дистанційне навчання, навчальні плани.

Постановка проблеми. Модернізація системи вищої освіти України спрямована на інтеграцію у європейський освітній простір. Сучасні тенденції розвитку європейського освітнього простору демонструють важливість міжнародного співробітництва між вищими навчальними закладами, необхідність уніфікації освітніх програм та поглибленого вивчення іноземних мов, збільшення гуманітарної складової у змісті освіти. Як видно, іншомовна підготовка фахівців стає нагальною необхідністю у процесі модернізації системи вищої освіти.

Для Української держави цінним є міжнародний досвід організації підготовки педагогічних кадрів, здатних конкурувати на ринку праці. Завдяки цілеспрямованій професійній підготовці вчителів-філологів, іноземна мова для їх вихованців стає вагомим інструментом для академічної мобільності, доступу до сучасної інформації та новітніх технологій, конкурентоспроможності на ринку праці тощо. В цьому контексті значний інтерес становить вивчення досвіду підготовки викладачів французької мови як іноземної у Франції, що базується на *Загальноєвропейських Рекомендаціях з мовної освіти з урахуванням професійних та соціальних потреб цільової аудиторії, передусім нефранкомовних осіб.*

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання становлення і розвитку вищої системи освіти Франції висвітлювалися у працях О. Бочарової [2], Г. Єгорова, І. Жуковського, І. Зазюна, А. Максименка [6], Л. Пуховської, О. Хміль та ін.

У дослідженнях О. Голотюк [3], Л. Зазюн [4], О. Лисової, В. Минько, О. Сухомлинської приділено увагу підготовці педагогічних кадрів в системі вищої освіти Франції.

Окремим аспектам професійної підготовки іноземних фахівців у Франції присвячене дисертаційне дослідження О. Авксеньєвої «Професійно-лінгвістична підготовка іноземних фахівців у Франції» [1]. Організація та діяльність різноманітних французьких мовних шкіл і центрів побіжно висвітлена у розвідках В. Лучкевич [5], О. Мітькіної, М. Тадєєвої.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Проте у вказаних вище дослідженнях практично не висвітлено особливості підготовки педагогічних кадрів для забезпечення навчального процесу в професійно-лінгвістичних центрах, мовних школах, що спеціалізуються на викладанні французької мови як іноземної з урахуванням вікових особливостей цільових груп, їх інтересів та мовного рівня.

Метою статті є аналіз особливостей організації та змісту підготовки викладачів французької мови як іноземної у Франції з метою використання зарубіжного досвіду у системі вітчизняної професійної підготовки.

Виклад основного матеріалу. Французька республіка в умовах сьогодення намагається активно проводити зовнішню мовно-освітню політику, яка спрямована на популяризацію французької мови та культури за кордоном, формування позитивного іміджу Франції як сильно розвиненої

держави у світовому співтоваристві. Для цього Франція ініціювала створення багатьох громадських міжнародних організацій та спеціальних центрів, головною метою яких було пропагування французької мови та культури на міжнародній арені. Серед таких можемо назвати: Бюро з питань науки і зв'язків для навчання французької мови у світі (Bureau d'études et de liaison pour l'enseignement du français dans le monde (BEL)), Науково-освітній центр для поширення французької мови (Centre de recherche et d'étude pour la diffusion du français (CREDEF), Французькі Альянси (Alliances Françaises), Французькі інститути (Instituts français) та ін. Завдяки їх плідній діяльності у різних країнах світу були створені французькі осередки, де запроваджувалися різноманітні мовні курси для іноземних громадян.

В останні десятиліття у Франції було створено понад сотню сертифікованих мовних центрів, де здійснюється підготовка іноземних громадян до складання іспитів DELF і DALF, екзаменів Торговельної Палати Парижа, Альянс франсез і університетів» [1, с. 11]. Зазначимо, що DELF (Diplôme d'Études en Langue Française) і DALF (Diplôme Approfondi de Langue Française) – це офіційні дипломи Міністерства освіти Франції, які підтверджують рівень володіння французькою мовою відповідно до Загальноєвропейських рекомендацій в галузі мовної освіти. Ці дипломи дають змогу іноземним громадянам здобувати освіту у французьких університетах, допомагають у пошуках роботи, офіційного працевлаштування тощо.

Мовні курси є дуже розповсюдженими як у самій Франції, так і поза її межами. Їх тривалість коливається від вікових особливостей групи, професійної спрямованості, цільового призначення. Вони не обов'язково закінчуються складанням іспиту DELF чи DALF. Проте навчання в них будується згідно методичних рекомендацій, ухвалених Радою Європейського Союзу. На сучасному етапі у Франції поширені мовні курси з вивчення французької мови як іноземної для трудових мігрантів та їх дітей.

Широке розповсюдження мовних курсів та лінгвістичних центрів у Франції і за кордоном сприяло утвердженню думки про необхідність введення нової спеціальності в університетську підготовку – викладача французької мови як іноземної (professeur de français langue étrangère (FLE)). Іншим ключовим фактором в утвердженні цієї думки була також і діяльність Бюро з навчання французької мови й культури за кордоном (BEL), що активно займалися організацією і проведенням літніх стажувань для вчителів французької мови з інших країн, розробкою нових методів і підходів до навчання французької мови, виданням підручників та методичної літератури [11, с. 22].

Таким чином, у 1983 році «французька мова як іноземна» стала університетською спеціальністю. Важливу роль в цьому процесі відіграв Міжнародний центр педагогічних досліджень (CIEP), який першим організував підготовку викладачів французької мови як іноземної з урахуванням специфічних методів і підходів, необхідних у процесі навчання іноземців різних вікових груп французької мови. На сьогоднішній день

Міжнародний центр педагогічних досліджень займається також розробкою теоретичних і методичних аспектів вивчення французької мови, організацією семінарів для керівників освітніх систем різних країн, міжнародних конференцій та семінарів з питань мовної освіти у Франції на за кордоном [7].

Щодо організації професійної підготовки викладачів французької мови як іноземної, то тут доречно зауважити, що у Франції не існує її повного циклу. Підготовка такого типу викладачів розпочинається з магістерського рівня, після одержання дипломів: *bac + 3*, що означає складання бакалаврського іспиту після завершення навчання в ліцеї та одержання дипломів DEUG (diplôme d'études universitaires générales (диплом загальної університетської освіти, заключний диплом першого циклу навчання, що передбачає два роки навчання)) та Licence (лісанс – перше посвідчення другого циклу університетів); *bac + 5*, тобто дипломів Maotrise (метріз – заключне посвідчення другого циклу університетів), DEA (diplôme d'études approfondies (диплом поглибленої університетської освіти)) або DESS (diplôme d'études supérieures spécialisées (диплом вищої спеціалізованої освіти)).

Магістерська програма передбачає навчання впродовж двох років, після кожного з якого студент одержує відповідний диплом, що дає змогу займатися професійною діяльністю. Розглянемо більш детально зміст підготовки викладачів французької мови як іноземної на прикладі університету в Нанті.

Впродовж першого семестру студенти повинні вивчити такі дисципліни, як: «Лінгвістика з засвоєння і вивчення французької мови як іноземної або другої» (5 кредитів ЄКТС); «Прагматика у навчанні і засвоєнні іноземних мов» (5 кредитів ЄКТС); «Фонетика, фонологія та фонетичні вправлення» (3 кредити ЄКТС); «Культура й дидактика» (5 кредитів ЄКТС); «Методика навчання французької мови як іноземної» (6 кредитів ЄКТС); «Інформаційні та комунікаційні технології» (6 кредитів ЄКТС) [9]. В другому семестрі передбачено вивчення обов'язкових та вибіркових дисциплін. Серед обов'язкових наведемо наступні: «Оцінювання та обґрунтування оцінок у навчанні французької як іноземної» (4 кредити ЄКТС); «Рекомендації щодо написання кваліфікаційної роботи» (без форми контролю); «Англійська мова з методикою викладання» (3 кредити ЄКТС); Кваліфікаційна робота після закінчення практики (15 кредитів ЄКТС); «Вступ до комп'ютерної обробки текстів» (4 кредити ЄКТС); «Мультимедійні засоби у вивченні французької мови як іноземної» (4 кредити ЄКТС). На вибір пропонуються такі дисципліни: «Значення слова: семантичний та прагматичний аспекти» або «Франкомовна література» (4 кредити ЄКТС); «Французька лінгвістика: прагматичний підхід» або «Графічна система та правопис французької мови» (4 кредити ЄКТС) [9].

Другий рік навчання в магістратурі передбачає поглиблене вивчення (спеціалізацію) в двох напрямках: 1) використання мультимедіа на заняттях французької мови як іноземної; 2) застосування інформаційних технологій у навчанні французької мови як іноземної. До їх програми

включені спеціальні предмети («Плюрілінгвальне та плюрікультуральне навчання», «Методичні концепції», «Стратегії вивчення мов» та ін.), що в сумі складають 15 кредитів ЄКТС. Ще стільки ж кредитів виділено на написання магістерської роботи (впродовж другого семестру) [9]. Загалом на засвоєння магістерської програми підготовки вчителя французької мови як іноземної впродовж двох років навчання виділено 90 кредитів ЄКТС. Це відповідає загальним європейським нормам з підготовки фахівців магістерського рівня.

Можливо відзначити, що підготовка викладача французької мови як іноземної у Франції базується на засвоєнні студентами дисциплін педагогічного циклу, передусім методики навчання іноземної мови, та предметів, що стосуються використання інформаційних технологій у процесі навчання французької мови як іноземної. Значну кількість кредитів виділено й на написання кваліфікаційних робіт, що мають тісний зв'язок з педагогічною практикою.

Підготовка вчителів французької мови як іноземної може відбуватися також і дистанційно. Серед найбільш відомих французьких центрів, які мають право видавати дипломи державного зразка, що дають змогу викладати французьку мову як іноземну (DAEFLE (Diplôme d'aptitude à l'enseignement du français langue étrangère)), можемо назвати Альянс Франсез. Такий тип навчання спрямований як на вже сформованих фахівців, передусім педагогів французької мови із зарубіжних країн, так і осіб, які мають відповідний сертифікат про закінчення середньої школи та бажають працювати вчителями французької мови як іноземної [DAEFLE]. Слід зауважити, що дистанційне навчання в Альянсі проводиться за підтримки Національного центру дистанційної освіти ((CNED) Centre National d'Enseignement à Distance), який надає інформаційні ресурси для організації он-лайн класів та проведення групових лекційних, практичних і семінарських занять [10]. Водночас Центр дає змогу студентам користуватися необхідними навчальними цифровими ресурсами, що є в його розпорядженні.

Щоб стати учасником навчальної програми, спочатку необхідно здати вступний он-лайн тест та сплатити грошовий внесок за нього. Навчальна програма складається з шести модулів, з яких п'ять – обов'язкові, а один – на вибір студента та передбачає 480 годин навчального навантаження [8]. В цьому ракурсі слід наголосити, що навчання може тривати впродовж одного року або ж його можна розбити на кілька сесій (2, 3 чи 4 роки).

Коротко зупинимось на змістових модулях, які повинен засвоїти студент. До складу обов'язкових модулів включені такі: «Загальна дидактика і методика навчання» (120 год.), «Фонетика і методика вимови» (120 год.), «Методи-

ка навчання граматики французької мови як іноземної» (60 год.), «Оцінювання французької мови як іноземної» (60 год.), «Спостереження та методичний супровід у класі» (60 год.). На вибір пропонуються наступні модулі: «Навчання французької мови професійного спрямування», «Французька мова як іноземна для дітей», «Використання інформаційних технологій у процесі навчання», «Особливості навчання французької мови для дорослих-початківців» [8].

Всі необхідні дидактичні матеріали з кожного модуля розміщуються на відповідній освітній платформі і є у вільному користуванні цілої групи. В он-лайн режимі відбуваються окремі лекційні та практичні заняття для всіх учасників навчального процесу. В індивідуальному порядку передбачений також і тьюторський супровід кожного студента впродовж навчального періоду. Після кожного модуля студенти здають відповідний екзамен, що дозволяє їм перейти до наступного. Навчання завершується складанням письмового випускового іспиту, після якого студенти можуть одержати дипломи і почати свою професійну діяльність.

На основі аналізу навчальної програми, можемо констатувати, що у процесі підготовки викладачів французької мови як іноземної багато часу виділяється на вивчення сучасних підходів до навчання іноземних мов. Серед таких пріоритетними є компетентнісний та діяльнісний підходи. Вони спряють розвитку творчої навчально-пізнавальної діяльності учнів, формуванню мотивації до навчання, до створення власного мовленнєвого продукту.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, підготовка викладачів французької мови у Франції відбувається в університетах на магістерських програмах, у змісті яких переважають дисципліни, що стосуються методики навчання та використання інформаційних технологій на уроках французької мови. Одержати диплом вчителя французької мови як іноземної можна і під час дистанційного навчання, організованого Альянсом Франсез за підтримки Національного центру дистанційної освіти. На основі аналізу змістових модулів можемо констатувати, що тут підготовка викладачів французької мови як іноземної концентрується довкола засвоєння методик навчання французької мови як іноземної. Водночас застосування діяльнісного і компетентнісного підходів є ключовими у формуванні професійно-практичних і творчих здібностей особистості з урахуванням її реальних потреб.

Перспективними напрямками дослідження вважаємо порівняльний аналіз змісту професійного підготовки вчителів іноземних мов в Україні та Франції з метою використання французького досвіду в українських ВНЗ.

Список літератури:

1. Авксентьева О. І. Професійно-лінгвістична підготовка іноземних фахівців у Франції: автореф. дис., канд. пед. наук: 13.00.04 / О. І. Авксентьева; Центр. ін-т післядиплом. пед. освіти АПН України. – К., 2006. – 20 с.
2. Бочарова О. А. Адаптація вищої освіти Франції до європейського освітнього простору / О. А. Бочарова // Духовність особистості: методологія, теорія і практика: Збірник наукових праць. – Луганськ: Вид-во Східноукр. нац. ун-ту ім. В. Даля, 2004. – Вип. 5. – С. 36–43.
3. Голотюк О. В. Кадри національної педагогічної освіти Франції / О. В. Голотюк // Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки: Збірник наукових праць. – Київ – Запоріжжя, 2006. – Вип. 37. – С. 319–323.

4. Зязюн Л. І. Нові тенденції у підготовці вчителів Франції / Л. І. Зязюн // Неперервна професійна освіта: теорія і практика. Педагогіка, психологія.– 2002.– Вип. 2. – С. 177–192.
5. Лучкевич В. В. Роль університетської агенції Франкофонії в інтернаціоналізації вищої освіти [Електронний ресурс] / В. В. Лучкевич // Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Сер: Педагогічні науки. – 2016. – Вип. 1. – С. 148–153. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nzbdpu_2016_1_26
6. Максименко А. П. Загальні тенденції розвитку університетської освіти Франції у XIX столітті / А. П. Максименко // Теоретичні питання культури, освіти й виховання: Збірник наукових праць. – К.: Вид. центр КНЛУ, 2006. – Вип. 31. – С. 107–110.
7. Coopération en éducation et formation [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ciep.fr/presentation-ciep/cooperation-education-formation>
8. DAEFLE (Diplôme d'aptitude à l'enseignement du français langue étrangère) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.alliancefr.org/enseignants-fle/formations/daefle>
9. Master 1 parcours: FLE: Analyse et programmation de la communication didactique [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.univ-nantes.fr/SI00105/0/fiche_formation/&RH=FORIN&ONGLET=4
10. Le CNED. Coopération et partenariats [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.cned.fr/le-cned/international/cned-dans-le-monde/>
11. Puren Ch. Quelques remarques sur l'évolution des conceptions formatives en français langue étrangère de 1925 à 1975 / Ch. Puren – Études de linguistique appliquée: revue de didactologie des langues-cultures. – 1994. – № 95 (juillet-septembre). – P. 13–23.

Лучкевич В.В.

Дрогобычский государственный педагогический университет
имени Ивана Франко

ПОДГОТОВКА ПРЕПОДАВАТЕЛЕЙ ФРАНЦУЗСКОГО ЯЗЫКА КАК ИНОСТРАННОГО ВО ФРАНЦИИ

Аннотация

Статья посвящена изучению особенностей подготовки преподавателей французского языка как иностранного во Франции. Выяснено, что подготовка преподавателей французского языка как иностранного осуществляется на магистерских программах французских университетов. Государственный диплом преподавателя французского языка как иностранного можно получить после завершения курса дистанционного обучения в Альянс Франсез. Проанализировано содержание учебных планов подготовки преподавателей французского языка как иностранного. Выявлены особенности организации дистанционного обучения преподавателей французского языка как иностранного.

Ключевые слова: подготовка преподавателей французского языка как иностранного, магистерская программа, языковое образование, дистанционное обучение, учебные планы.

Luchkevych V.V.

Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

EDUCATION OF TEACHERS OF FRENCH AS A FOREIGN LANGUAGE IN FRANCE

Summary

The article is devoted to the study of the particularities of education of teachers of French as a foreign language in France. It was found that the education of teachers of French as a foreign language is only on master's programs at the French universities. The national diploma of the teacher of French as a foreign language can be received at the end of distance learning in the Alliance Française too. Analyzed The content of the curriculum for teachers of French as a foreign language has been analyzed. The peculiarities of the organizing of distance learning of French as a foreign language have been revealed.

Keywords: education of teachers of French as a foreign language, master's program, language education, distance learning, curriculum.